

Dalsslands Miljö
& Energiförbund

Dalsslands miljö- och energikontor

MILJÖ- OCH ENERGISTRATEGISKT ARBETE 2019 FÖR KOMMUNERNA BENGTSFORS, DALS-ED, FÄRGELANDA OCH MELLERUD

Inledning

Dalslands miljö- och energiförbund har i uppdrag av kommunerna att initiera och samordna det miljö- och energistrategiska arbetet i medlemskommunerna och i förbundet, i nära samverkan med medlemskommunernas olika verksamheter. I dialog med andra aktörer i samhället bidrar vi till en hållbar utveckling.

Inriktning miljö- och energistrategiskt arbete 2019

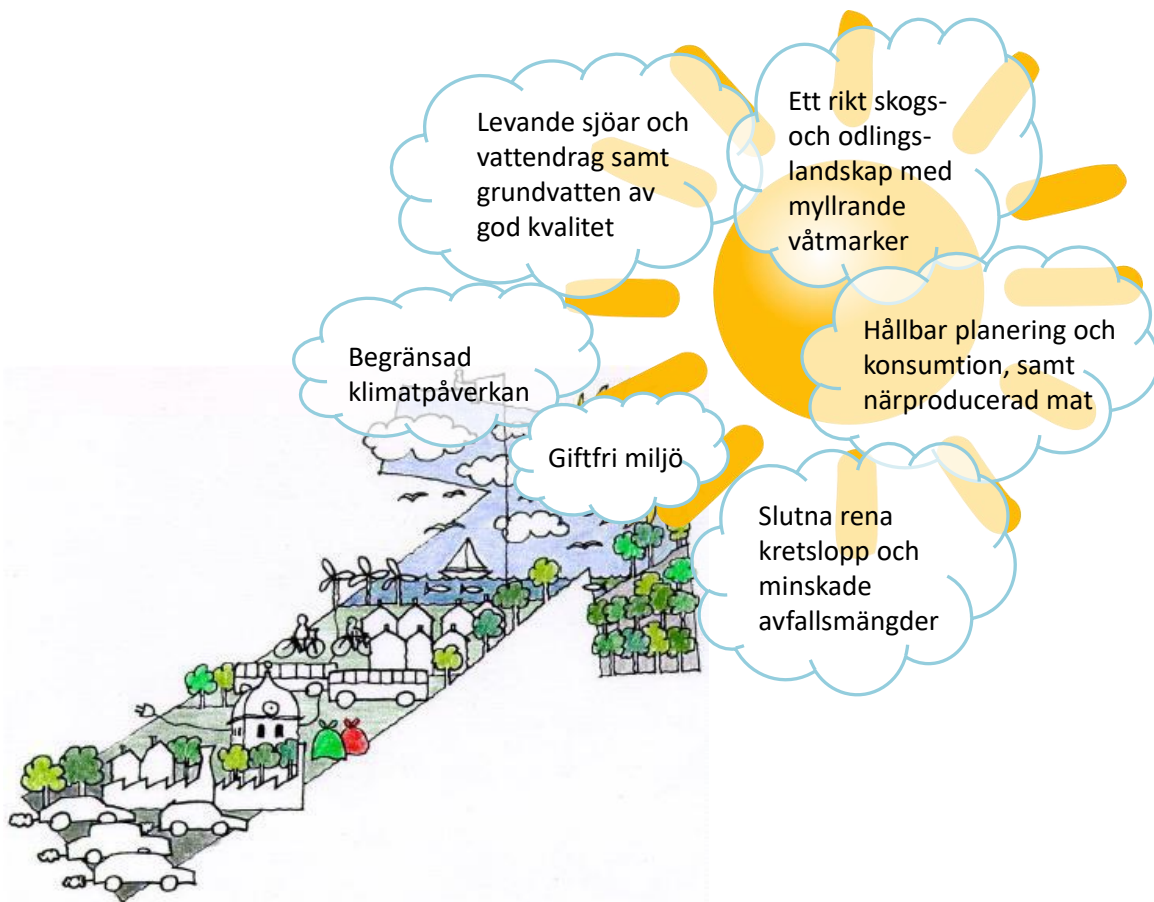
Fortlöpande dialog har förts mellan förbundet och kommunerna om det miljö- och energistrategiska arbetet 2019. Grunden är planen för 2018 och insatsområdena är till största delen de samma, men de konkreta åtgärderna är delvis reviderade.

Prioriterade insatsområden som tidigare lyfts fram av kommunerna och nämnden är vattenfrågor, transportfrågor och miljöledning. En särskilt viktig uppgift 2019 blir att återstarta processen med att utforma ett Miljöprogram för kommunerna och förbundet.

Miljömål

Följande övergripande miljömål ligger till grund för verksamheten även 2019.

De 6 målen föreslås gälla fram till att det nya Miljöprogrammet för kommunerna och förbundet blir klart och beslutat. Förklaringarna till målen har delvis reviderats.

Miljömål 1: Begränsad klimatpåverkan

Utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser ska snabbt och kraftfullt minska för att undvika en mycket farlig klimatpåverkan på både hälsa, miljö, ekonomi och ekosystem. I första hand ska vi göra oss oberoende av fossil energi.

Miljömål 2: Giftfri miljö

Många produkter innehåller farliga kemikalier som lagras i våra kroppar eller i naturen. Därför är det viktigt att göra medvetna val och välja produkter som har så liten påverkan som möjligt på miljön och människors hälsa. Omloppet av farliga ämnen i samhället ska minska. Vid offentlig upphandling till bl.a. skolor, förskolor och av IT-produkter finns goda möjligheter att välja produkter som är säkrare och mindre hälso- och miljöstörande.

Miljömål 3: Levande sjöar och vattendrag samt grundvatten av god kvalitet

Vattnet i våra sjöar, vattendrag och grundvatten är av avgörande betydelse för väl fungerande ekosystem och för att möjliggöra människornas långsiktiga nyttjande av vattenresurserna för olika ändamål, till exempel dricksvatten, bevattning, fiske, friluftsliv och turism. Vattenkvalitet och biologi varierar emellertid kraftigt i Dalsland på grund av t.ex. övergödning, försurning, miljögifter och fysisk påverkan. Många aktörer har ansvar för att vidta åtgärder och värna vattenresurserna.

Miljömål 4: Ett rikt skogs- och odlingslandskap med myllrande våtmarker

Skogens och odlingslandskapets produktion, kulturmiljövärden och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas. Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion ska värnas. Kommunernas naturvårdsprogram är en viktig grund för kommunernas medverkan i arbetet med detta miljömål. Likaså är deltagandet i nätverk för hållbar markanvändning viktigt då kommunen har ett ansvar för utvecklingen av landskapet.

Miljömål 5: Hållbar planering, konsumtion och närproducerad mat

Kommunerna ska bidra till en hållbar utveckling vilket innebär att den verksamhet som bedrivs inom kommunen och ut till medborgare, näringsliv och organisationer ska leda till ett hållbart samhälle. Genom att utveckla kommunens miljöledningssystem och den strategiska planeringen i olika sektorer kan man arbeta för att nå uppsatta hållbarhetsmål. Upphandling med miljö-, sociala- och etiska krav är ett konkret verktyg för att succesivt uppnå positiva miljöeffekter. Klimatsmart mat ska väljas för att minska miljöbelastningen och klimatpåverkan. Närproducerad mat är positivt ur klimatsynpunkt och bidrar till att hålla landskap öppna samt innebär en god livsmiljö för djuren.

Miljömål 6: Slutna rena kretslopp och minskade avfallsmängder

Dagens konsumtionsmönster genererar stora avfallsmängder. Att förebygga uppkomsten av avfall ger de största miljövinster. Det avfall som ändå uppkommer ska i första hand återanvändas och i andra hand materialåtervinnas och i tredje hand energiåtervinnas. Deponering ska vara sista valet. Kommunernas nya avfallsplan ger en bra grund för arbetet med de frågor som kommunerna kan påverka.

Åtgärder och insatser 2019

Nedan redovisas förslag på åtgärder för det miljö- och energistrategiska arbetet 2019. En stor del av åtgärderna ingår i processer som redan är pågående.

1. Övergripande

Dalslands miljö- och energiförbund har i uppdrag av kommunerna att initiera och samordna det miljö- och energistrategiska arbetet i medlemskommunerna och i förbundet, i nära samverkan med medlemskommunernas olika verksamheter. I dialog med andra aktörer i samhället bidrar vi till en hållbar utveckling. Följande övergripande åtgärder planeras:

Åtgärd 1.1:

Förslaget till miljöpolitiskt program som togs fram och började diskuteras med kommunerna under 2017 ska fortsätta att processas med kommunerna under 2019. Förbundet avser att redovisa ett förslag till upplägg för processen för kommunerna i förbundet

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK redovisar förslag på upplägg.

Åtgärd 1.2:

Fortsatt dialog med kommunernas förvaltningar i syfte att klargöra förväntningar och roller mellan kommunerna och förbundet avseende miljö-, energi- och klimatrelaterade frågor (även myndighetsfrågorna). Åtgärden syftar till att nå en effektiv samverkan där förväntningar och roller är transparenta och tydliga.

Roller/ansvarsfördelning:

Gemensamt ansvar mellan kommunerna och DMEK.

Åtgärd 1.3:

Rapportering, uppföljning, besvarande av remisser och enkäter mm.

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK svarar för DMEF samt är kommunerna behjälpliga om önskemål finns.

2. Miljöledning i kommunerna och förbundet

Miljöledning är prioriterat enligt direktionen. Samtliga fyra kommuner har beslutat att införa ett miljöledningssystem inom sina verksamheter. DMEK arbetar med att implementera detta arbete i kommunerna genom bl.a. miljöutbildningar, miljörutiner, miljöseminarier och miljörevisioner. Alla anställda i kommunerna ska involveras i miljöledningsarbetet. Miljöledningsarbetet ska implementeras i det befintliga ledningssystemet Stratsys eller motsvarande. Dialog med förvaltningschefer kommer att utföras under år 2019 för att förankra miljömål och miljöaktiviteter i ledningssystemet.

Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 2.1:

Miljöseminarium på respektive kommuns ledarforum med syfte att informera/inspirera/diskutera miljömålsarbetet. Miljöseminarier sker årligen i Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommun antingen på våren eller hösten. Vid behov följs miljöseminariet upp på ett efterkommande ledarforum.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för att miljöseminariet planeras in årligen på respektive kommuns ledarforum. DMEK deltar som processledare.

Åtgärd 2.2: Implementera miljöledningsarbetet i kommunernas ledningssystem (Stratsys eller motsvarande) i alla fyra kommunerna. Medverka på ledningsträffar förvaltningsvis för att diskutera och förankra lämpliga mål och aktiviteter i Stratsys.

Roller/ansvarsfördelning: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommun ansvarar för att miljöledningsarbetet "byggs in" i ledningssystemet. Tid måste avsättas för respektive kommuns "systembyggare". DMEK deltar som processledare.

Åtgärd 2.3:

Kommunicera kommunens miljöarbete till alla nyanställda på ett lämpligt sätt t.ex. genom informationsmaterial på intranätet eller genom att delta på introduktionsdagar.

Roller/ansvarsfördelning:

Respektive kommun är ansvarig för arbetet. DMEK sonderar lämpliga kommunikationsmöjligheter och tar fram informationsmaterial.

Åtgärd 2.4:

Utbildningsinsatser till riktade arbetsgrupper/förvaltningar. Kan exempelvis samordnas med åtgärder inom "Utmaningar för Västra Götaland"

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK håller i utbildningarna

Åtgärd 2.5:

Fortsatt arbete med Giftfri förskola i alla kommunerna. Fortsatt utbildning i Bengtsfors kommun. Stöd vid inventering och framtagande av handlingsplaner i övriga kommuner.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK deltar med stöd och kompetens.

Åtgärd 2.6:

Miljörevision/uppföljning av handlingsplaner/ strategiska dokument i förbundskommunerna.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK är processledare.

3. Energi och klimat

Transporter är ett prioriterat område och samtliga medlemskommuner har skrivit under Fyrbodals budkavle för att aktivt arbeta med att ställa om sina fordonsflottor med sikte på fossiloberoende till 2030. Fortsatt viktigt är även att arbeta med kommunernas fastigheter för att nå kommunerna uppsatta energi- och klimatmål (se inkluderad även åtgärd 8.3). Båda inriktningarna ligger i linje med och kan kopplas samman med fokusområdena "Hållbara transporter och "Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler" i Västra Götalands Klimatstrategi "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om". Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 3.1:

Löpande åtgärdsplanering i medlemskommunernas energigrupper (fastigheter & transporter)

Indikator:

Antal initierade åtgärder och insatser

Målgrupp

Medlemskommunernas verksamheter och bolag

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK är pådrivande, stödjande och koordinerande. Kommunerna deltar och är beslutande.

Åtgärd 3.2: Uppföljning och kommunicering av kommunernas energi- och klimatpåverkan (fastigheter & transporter)
Indikator: <ul style="list-style-type: none"> – Inköpt mängd energi i kommunernas fastigheter, bostäder och transporter – Andelen förnyelsebar energi i de kommunala verksamheterna – Andel personbilar som drivs med förnybara bränslen i de kommunala fordonsflottorna
Målgrupp Medlemskommunernas verksamheter och bolag
Roller/ansvarsfördelning: DMEK sammanställer och är ansvariga för informationen. Kommunernas tjänstemän samverkar genom att bidra med underlag.

Åtgärd 3.3: Ansöka om externa medel för energi- och klimatrelaterade åtgärder och utredningar (fastigheter, transporter och laddinfrastruktur)
Indikator: <ul style="list-style-type: none"> – Antal ansökningar och utredningar – Antal/andel nya laddpunkter/tankställen
Målgrupp Medlemskommunernas verksamheter och bolag
Roller/ansvarsfördelning: DMEK är stödjande och vägledande. Kommunerna är initiativtagare och beslutsfattande.

Åtgärd 3.4: DMEK medverkar i projektet "Fossilfri Gränsregion 2030". Målsättning är att öka produktionen av biogas i Dalsland. Projektet ska utreda förutsättningar för biogasproduktion av organiskt avfall inom Dalsland.
Roller/ansvarsfördelning: Strateger medverkar som resurs i Interregprojektet tillsammans med Fyrbodals kommunalförbund.

Åtgärd 3.5: Energi- och klimatrådgivning via riktade insatser och telefonrådgivning
Indikator: <ul style="list-style-type: none"> – Antal riktade insatser – Indikatorer från Energimyndigheten
Målgrupp: Företag, organisationer och privatpersoner (kommunala organisationen omfattas inte)
Roller/ansvarsfördelning: DMEK är projektledare och ansvarig för Energi- och klimatrådgivningen i samtliga medlemskommuner samt Åmåls kommun. Rådgivningen är helt finansierad av Energimyndigheten. Kommunerna ingår i samarbetet.

Åtgärd 3.6: DMEK medverkar i projektet "Landsbygd till Landsbygd – Nya & hållbara vanor för rural mobilitet". Målsättning är att minska klimatpåverkan från persontrafik på landsbygd. Projektet kommer att kartlägga verktyg för mobilitetslösningar på landsbygden, testa olika lösningar/ verktyg samt utvärdera och utveckla nya.
Roller/ansvarsfördelning: Energistrateger medverkar som resurs i projektet. Övriga partner i projektet är Fyrbodals kommunalförbund, Västra Götalandsregionen och Orust kommun .

4. Hållbar samhällsplanering

Det finns behov av att utveckla kommunernas och DMEK´s planering på olika områden, till exempel fysisk planering, avfallsplanering, klimatanpassning och risk- och sårbarhet. Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 4.1:

Ny översiktsplan för Dals-Eds kommun

Roller/ansvarsfördelning:

Dals-Eds kommun är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i kommunens arbetsgrupp. DMEK medverkar bl.a. till att fram underlag om ekosystemtjänster, naturvård och vatten.

Åtgärd 4.2:

Ny översiktsplan för Melleruds kommun

Roller/ansvarsfördelning:

Melleruds kommun är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i kommunens arbetsgrupp. DMEK deltar i samrådet nov 2018-jan 2019. Fortsatt arbete kommer att ske bl.a. med kartläggning av ekosystemtjänster som åtgärd efter översiktsplanarbetet.

Åtgärd 4.3:

Fysisk planering i övrigt:

- a) Revidering av Bengtsfors kommuns LIS-plan (landsbygdsutveckling i strandnära områden).
- b) Aktualitetsprövning av Färgelanda kommuns översiktsplan.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK deltar i arbetet i mån av behov och tid.

Åtgärd 4.4:

Den gemensamma avfallsplanen för de fyra kommunerna beslutas hösten 2018. Då startar genomförandet av åtgärderna, DMEK involveras i en del åtgärder.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK deltar i den gemensamma arbetsgruppen.

Åtgärd 4.5:

Klimatanpassningsplanering. Samverkan mellan kommunerna och DMEK.

Färgelanda har påbörjat arbetet med klimatanpassningsplan och övriga kommuner överväger att påbörja arbetet. Det är ännu lite oklart vad samverkan konkret kommer att innebära.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunerna är ansvariga för arbetet. DMEK deltar som en resurs i kommunernas arbete.

5. Naturvård

De senaste åren har alla kommunerna antagit naturvårdsprogram med åtgärdsplaner. Vidare har flera naturvårdsprojekt genomförts, s.k. LONA-projekt (Lokala naturvårdssatsningar), bl.a. utgivandet av hemsidan och boken Natur i Dalsland och uppförande av vägskyltar, informationsplatser och p-platser i "Ökad tillgänglighet till vissa naturområden i Dalsland".

Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 5.1:

Genomföra åtgärder enligt Naturvårdsprogram för Bengtsfors kommun (beslutat 2013)

Roller/ansvarsfördelning:

Ansvarsfördelningen mellan ansvariga i kommunen och DMEK framgår av bilaga 3 Åtgärdsplan i Naturvårdsprogrammet.

Åtgärd 5.2:

Genomföra åtgärder enligt Naturvårdsprogram för Dals-Eds kommun (beslutat 2012)

Roller/ansvarsfördelning:

Ansvarsfördelningen mellan ansvariga i kommunen och DMEK framgår av bilaga 2 Åtgärdsplan i Naturvårdsprogrammet.

Åtgärd 5.3:

Genomföra åtgärder enligt Naturvårdsprogram för Färgelanda kommun (beslutat 2014)

Roller/ansvarsfördelning:

Ansvarsfördelningen mellan ansvariga i kommunen och DMEK framgår av bilaga 3 Åtgärdsplan i Naturvårdsprogrammet.

Åtgärd 5.4:

Genomföra åtgärder enligt Naturvårdsprogram för Melleruds kommun (reviderat och beslutat 2017)

Roller/ansvarsfördelning:

Ansvarsfördelningen mellan ansvariga i kommunen och DMEK framgår av bilaga 3 Åtgärdsplan i Naturvårdsprogrammet.

Åtgärd 5.5:

Boken "Vägledning till Naturen i Dalsland" utgavs i juni 2017 och hemsidan www.naturidalsland.se publicerades samtidigt.

Hemsidan avses att uppdateras vid behov. Eventuellt kommer boken att ges ut i ny upplaga, enligt avtalet med förlaget. Arbetsgruppen (från det tidigare LONA-projektet) fortsätter att träffas vid behov.

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK ansvarar för både hemsidan och boken. DMEK driver arbetet med hemsidan. Dalslands Turist AB ansvarar för att nytt material läggs in på hemsidan. När det gäller omtryck/nytryck av boken ska det ske i samarbete mellan DMEK och bokförlaget (Votum).

Åtgärd 5.6:

Kompletterande insatser för ökad tillgänglighet till naturen.

Roller/ansvarsfördelning:

Ett exempel är att en dialog inletts med olika aktörer om att förbättra informationen beträffande Kroppefjälls-området.

6. Hållbar markanvändning

DMEK har tillsammans med politiker och tjänstemän från kommunerna samt en rad andra aktörer i Dalsland såsom lantbrukare, föreningar, länsstyrelsen och SLU tagit fram en gemensam vision för Dalsland med grunden i hållbar markanvändning. Ett nätverk för att underlätta åtgärder i riktning mot visionen har etablerats och går under namnet Dalslands katalysatorgrupp.

Åtgärd 6.1:

DMEK medverkar i projektet HNV-link (projektet syftar till att hitta innovationer som är positiva för att områden med höga naturvärden kopplade till lantbruk/livsmedelsproduktion ska bli lönsamma för alla aktörer i landskapet, samtidigt som naturvärden bevaras och stärks).

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK medverkar tillsammans med övriga aktörer på seminarier, som anordnas av länsstyrelsen och Sveriges Lantbruksuniversitet i projektet.

Åtgärd 6.2:

DMEK medverkar aktivt i Dalslands katalysatorgrupp (DKG). Fokus under 2019 ligger på förberedande arbete för att skapa stora sammanhängande ytor naturbetesmark samt att underlätta för det lokalt producerade naturbetesköttet att hamna i offentliga kök.

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK är delansvarig och en av drivkrafterna bakom DKG tillsammans med länsstyrelsen. Andra delansvariga är bl a LRF, vuxenskolan SLU. DMEK arbetar aktivt med åtgärderna.

7. Vattenplanering/vattenvård

Vattenfrågor är prioriterade enligt direktionen. Vattenplaneringsfrågorna har till stor del sin grund i vattendirektivet och den nyligen reviderade förvaltningsplanen och åtgärdsprogrammet för Västerhavsdistriktet. Fokus ligger på vatten- och avloppsplaneringen, vattenfrågorna i den fysiska planeringen, klimatanpassningsplanering, medverkan i vattenråden samt samverkan med länsstyrelsen och vattenmyndigheten.

Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 7.1:

Vatten- och avloppsplan (VA-plan) för Bengtsfors kommun. Genomförande av åtgärderna som ingår i den beslutade VA-planen.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunen är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i arbetet. Ansvarsfördelning mellan ansvariga i kommunen och DMEK framgår av bilaga 4 "Handlingsplan", i VA-planen.

Åtgärd 7.2:

a) VA-plan för Dals-Eds kommun. Deltagande i arbetet med att färdigställa planen.
b) VA-planering för Nössemark. Medverka i utredningen om hur VA-frågorna bör lösas.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunen är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i arbetet. Ansvarsfördelningen klargörs när VA-planen är klar och beslutad.

Åtgärd 7.3:

VA-plan för Färgelanda kommun. Deltagande i arbetet med att färdigställa planen.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunen, tillsammans med Västvatten, är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i arbetet. Arbetsgruppen har enats om arbetsfördelning för framtagande av fem delplaner.

Åtgärd 7.4:

VA-plan för Melleruds kommun. Genomförande av åtgärderna som ingår i den beslutade VA-planen.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunen är ansvarig för arbetet. DMEK deltar i arbetet.

Åtgärd 7.5:

Samverkan VA-planering.

Roller/ansvarsfördelning:

Stort behov finns av samverkan mellan kommunerna och DMEK. Inledande möte hålls i nov/dec 2018, för att inleda en konkret samverkan t.ex. avseende VA-rådgivning, slam och kretslopp.

Åtgärd 7.6:

Deltagande i vattenråden som är samverkansforum, för alla intressenter inom respektive avrinningsområde, med syfte att medverka till vattenvårdande insatser. Medverkan sker i:

- Gullmarns vattenråd (Örekilsälven och Valboån): Tex ansöka om pengar till förstudie om fiskväg vid Torpfors samt medverka i bildande av vattenvårdsförbund.
- Dalbergså/Holmsåns vattenråd: Tex medverka till att genomföra åtgärdsplanen för Teåkersälven samt pilotprojektet i Lillån-området (se åtgärd 7.9).
- Dalslands kanals vattenråd (Upperudsälven)

Viss medverkan sker även i:

- Vänerns vattenråd
- Enningdalsälvens vattenråd

Roller/ansvarsfördelning:

Både kommunerna och DMEK bör ha ansvar för att delta i vattenrådets arbete. En dialog med Vattenmyndigheten vore önskvärd angående vattenrådets fortsatta roll, resurser och finansiering.

Åtgärd 7.7:

Årlig rapportering till vattenmyndigheten av genomförda åtgärder.
(Alla kommuner är ålagda 8 åtgärder enligt Vattenmyndighetens beslutade åtgärdsprogram, åtgärder handlar om tillsyn, fysisk planering och VA-planering.)

Roller/ansvarsfördelning:

Gemensamt ansvar mellan kommunerna och DMEK. Varje kommun samt DMEK bör ha en kontaktperson. Förhoppningsvis ser Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten till att det blir en samordning med uppföljningen enligt det regionala åtgärdsprogrammet enligt miljömålet (utmaningar för Västra Götaland).

Åtgärd 7.8:

Övergripande vattenplan för Dalsland, med fokus på de för våra kommuner strategiska vattenfrågorna. Undersöka förutsättningarna att påbörja arbetet med vattenplan. (Utgångspunkt är avrinningsområden, statusen hos vattenförekomsterna och åtgärdsbehoven. Samverkan bör ske med övriga berörda kommuner (Årjäng, Munkedal och Vänersborg).

Roller/ansvarsfördelning:

Gemensamt ansvar för kommunerna och DMEK. DMEK tar fram förslag till upplägg.

Åtgärd 7.9:

Med hjälp av beviljade projektmedel från HaV starta upp åtgärdssamordning mot övergödning. Pilotområde är Lillån och 2 ytterligare avrinningsområden i nedre delen av Dalbergsån. En samordnare ska anställas som i samverkan med berörda aktörer och Melleruds och Vänersborgs kommuner ska verka för åtgärder inom lantbruket som bidrar till God status i vattendragen.

Roller/ansvarsfördelning:

Gemensamt ansvar mellan kommunerna och DMEK. Det är nödvändigt att andra aktörer som t.ex. länsstyrelsen och LRF aktivt deltar i arbetet.

8. Miljöanpassad offentlig upphandling – Hållbar konsumtion

Kommunernas inköp omfattande stora penningssummor. Upphandling med miljökriterier är ett konkret verktyg för att succesivt uppnå positiva miljöeffekter. Det finns ett långvarigt samarbete mellan kommunernas inköpare och miljöstrategerna, där miljöstrategerna bistår med att välja och specificera miljökriterierna i gemensamma upphandlingar. Miljöstrategerna hjälper också till med uppföljningar av om miljökraven har följts i leveranser samt med rådgivning och information vid behov.

Följande åtgärder planeras:

Åtgärd 8.1:

Delta i kommunernas inköpsgrupper.

Roller/ansvarsfördelning:

Gemensamt ansvar mellan kommunerna och DMEK.

Åtgärd 8.2:

Uppföljning av miljökraven i Livsmedelsavtalet hösten 2019/ våren 2020.

Roller/ansvarsfördelning:

DMEK ansvarar för uppföljning av miljökraven som ställs på leverantören.

Kommunernas kostchefer är behjälpliga vid uppföljningen.

Åtgärd 8.3 (Delas med åtgärdsområde 3):

Information om ur energi- och miljösynpunkt lämpliga byggnadsmaterial vid ombyggnationer och nyproduktion i kommunerna.

Roller/ansvarsfördelning:

Kommunernas samhällsbyggnadschef eller vd för bostadsbolagen är ansvariga för upphandling av ombyggnationer/nybyggnationer. DMEK är delansvariga tillsammans med kommunerna och byggbranschen för att samskapa” ett hållbart byggande i Dalsland mha cirkulär ekonomi.